

ODSTRAŇOVÁNÍ BARIÉR V URBÁNNÍM PROSTORU

Ing. Renata Zdařilová

Fakulta stavební VŠB-TU Ostrava, Katedra městského inženýrství

Klíčová slova: bariéry, bezbariérovost, přístupné prostředí, veřejný prostor

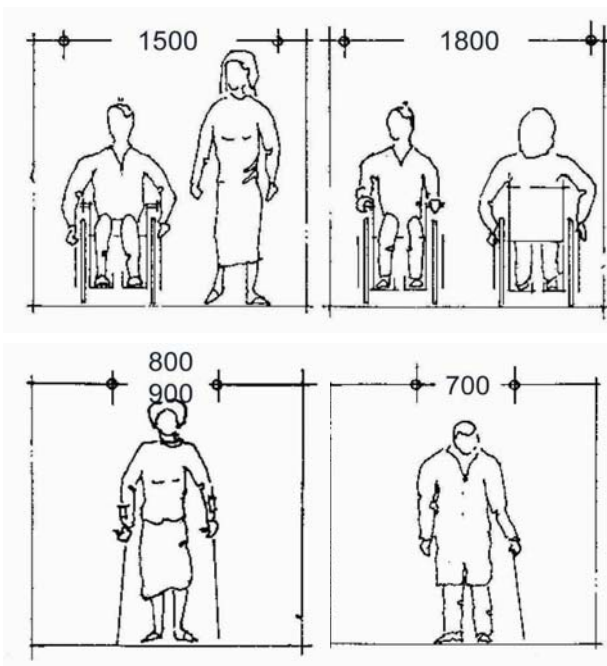
Abstrakt: Základní podmínkou aktivního zapojení člověka do života společnosti je přístupnost prostranství a objektů, jejich užívání a možnost volně se v nich pohybovat. Jde o naplnění práva na svobodu pohybu, které je mnohdy omezováno architektonickými, dopravními a informačními bariérami. Jejich odstranění vede k celkové humanizaci prostředí pro všechny občany.

1 Úvod

Jedním z velkých problémů bránících v samostatném pohybu osob se zdravotním postižením jsou architektonické a dopravní bariéry. K zajištění přístupnosti urbánního prostoru možno rozlišit překážky podle vlivu na omezenou schopnost pohybu a orientace ve třech základní skupinách [2]:

- *bariéry architektonické* – bariéry fyzické v nástupu, výstupu při chůzi či jízdě na invalidním vozíku, ať už se jedná o bariéry šířkové, výškové, překážky, sklony, stupně apod.;
- *bariéry orientační a informační*;
- *bariéry bezpečnostního charakteru* – např. překonání dopravního proudu vozidel.

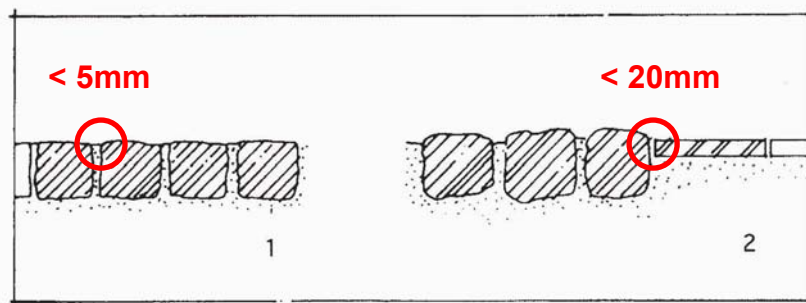
Mnohdy si neuvědomujeme, že tito lidé mají stejné potřeby jako všichni ostatní, jenom pro jejich uspokojení potřebují určité podmínky. Obecně lze říci, že při vytváření přístupného prostředí musíme pracovat s větším manipulačním prostorem a respektovat potřebu přehlednosti řešeného prostředí. Každé postižení má svá specifika. Pro osoby na invalidním vozíku návrh vychází z rozměrových parametrů samotného invalidního vozíku, se sníženého horizontu pohledu a nižší dosahové vzdáleností. Naproti tomu pohyb nevidomého je závislý na hmatovém značení a trasování s identifikací nebezpečných či nepřístupných míst.

Obr.:1
Příklady prostorových požadavky snadného pohybu jednotlivých skupin tělesně postižených

2 Uliční prostor

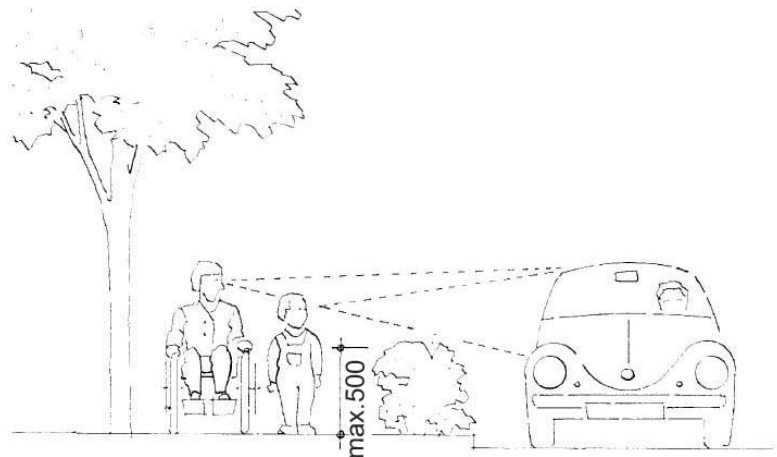
Uliční prostor je nejenom dopravní komunikací pro pěší, ale také chodníkem s pobytovou funkcí. Ulice nesmí být nejen bariérou různých urbánních aktivit, ale také bariérou pro samotné uživatele. Rozličné kategorie ulic s rozmanitými funkcemi (ulice obytné, obchodní, městské či zelené) kladou rozdílné nároky na konkrétní prostorové a bezbariérové řešení s podmínkami přístupnosti. Navržené úpravy musí odpovídat požadavkům jednotlivým specifickým skupinám – pohybově postiženým a smyslově postiženým (postižení zraku a sluchu).

Obr.2:

Povrch chodníků musí být rovný, pevný a upravený proti skluzu. Výškový rozdíl mezi jednotlivými dlaždicemi apod. se stejným povrchem smí být nejvýše 5mm (1), rozdíl mezi rozdílnými povrchy smí být do 20mm (2)

Pro snadný pohyb osob s pohybovým postižením (osoby na vozíku, osoby s berlemi či francouzskými holemi apod.) je nezbytné eliminovat nebo zajistit možnost překonání rozdílů ve výškových úrovních. Výškové rozdíly a délkové mezery, které mohou být snadno překonatelné ostatními uživateli, musí být minimalizovány v co největší míře. Při řešení uličního prostoru musíme pamatovat také na snížený horizont pohledu a jiné zorné pole osob na vozíku – viz Obr.3. Tato skutečnost nám také ovlivní výškové umístění informačních a orientačních tabulí.

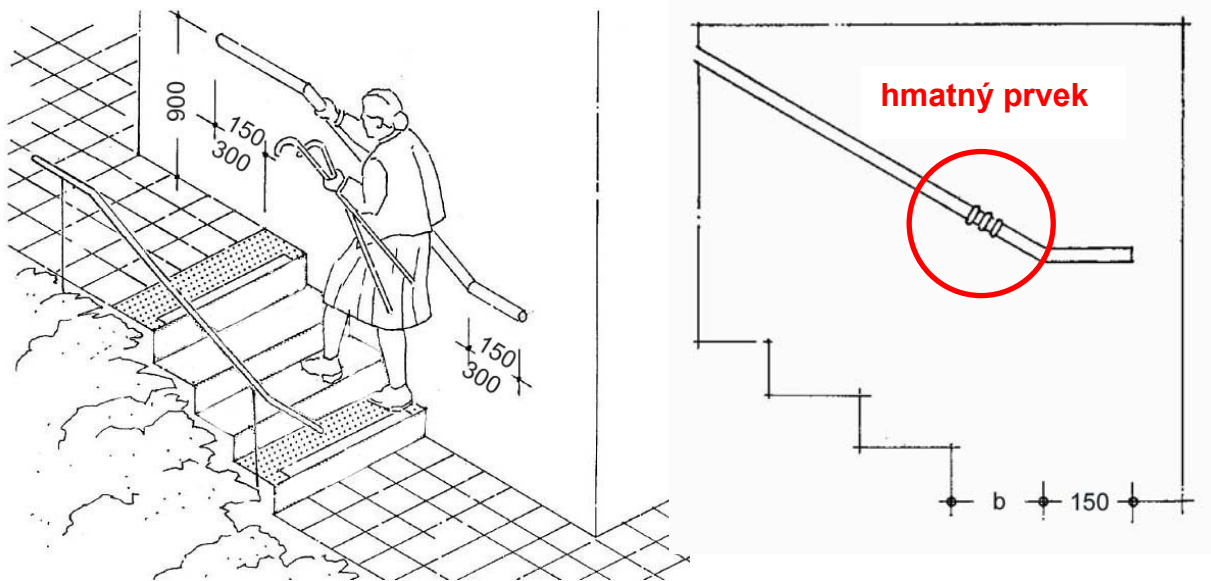

Obr.3:

Pro bezpečnost je důležitá max.výšková překážka mezi chodníkem a komunikací do 500mm

Mezi základními prvky zajištění samostatného a bezpečného pohybu a prostorové orientace osob s úplnou nebo částečnou ztrátou zraku patří hmatová značení a trasování a akustické informace. Pro bezpečný pohyb osob s úplnou i částečnou ztrátou sluchu jsou nutné vizuálně sdělené informace.

U seniorů nabývá na významu přístupnost a dosažení cíle pomocí chůze. Tato skupina není schopna ujít vzdálenost 350-450 m bez zastávky, což je nutné respektovat při návrhu bezbariérových pěších tras a vhodném umístění mobiliáře (lavičky). Značný problém pro chůzi starších lidí představují výškové rozdíly. Při překonání těchto rozdílů je nutné zajistit různá opatření ke snížení únavy a nesnází použitím podpory, např. zábradlí, madla, podesty apod. – viz Obr.4.

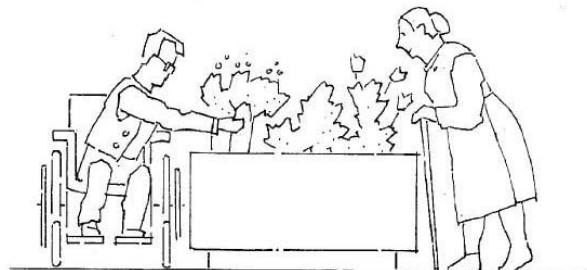
Obr.4:

Přesah zábradlí o min.150mm je důležitý nejen pro starší osoby se zmenšenou pohyblivostí, neboť jim vytváří nezbytnou oporu, ale také pro nevidomě a slabozraké. Pro tyto osoby je zároveň vhodné madlo osadit hmatným prvkem pro signalizaci schodišťového stupně

Řešení zelených ulic, zahrad a parků se snažíme přizpůsobit nejvíce handicapované skupině, a to nevidomým a slabozrakým, u nichž celková vnímatelnost je velmi ztížena nebo zcela nemožná. Z tohoto důvodu vytváříme místa a zákoutí s vhodně umístěnými rostlinami, s nimiž se mají zdravotně postižení možnost seznámit.

Obr.5:

Příklad řešení zahrad a parků. Při návrhu musíme respektovat zvýšené záhony a pamatovat na vodící linie pochůzích ploch

3 Prvky urbánního prostoru

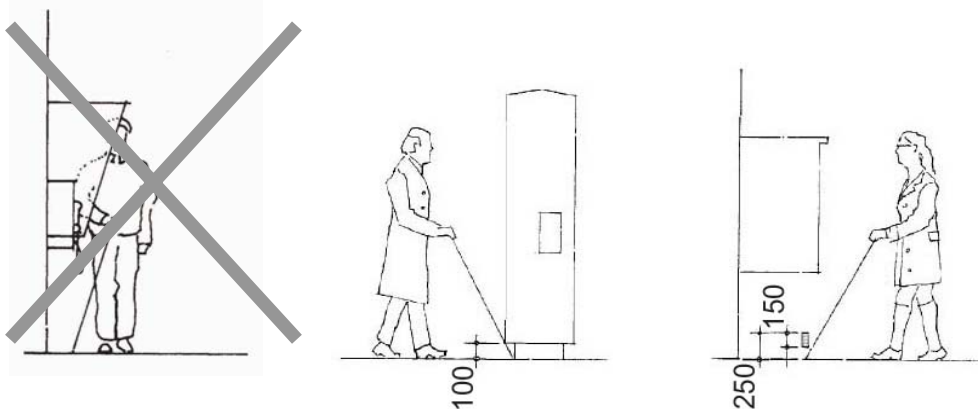
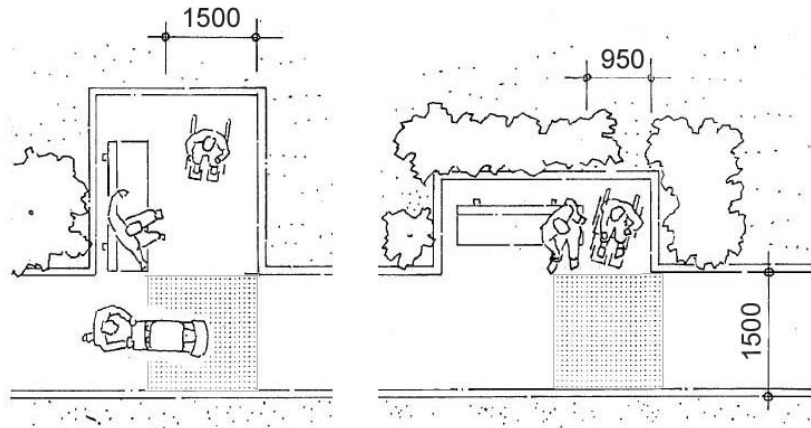
Každý uliční prostor je vybaven prvky uličního interiéru, které mají svůj účel, konstrukci a vzhled. Mezi základní prvky patří např.[1]:

- užitkové předměty (patníky, oplocení, zábradlí, odpadkové koše, osvětlovací tělesa, lavičky, květináče, hodiny, poštovní schránky, napájecí fontánky apod.);
- informační zařízení (propagační panely a poutače, směrovky, vývěsky, dopravní a další značky a znaky);
- umělecká díla (plastiky, kašny);
- drobné stavby (stánky, přístřešky MHD apod.);
- soubory prvků (okrasné předzahrádky, předzahrádky kavárenské a občerstvení, vysunuté prodejní prostory);
- průčelí budov (vstupy, výkladce, loubí, zvonková tabla, markýzy apod.);

- prostorové úpravy ulice (značení jednotlivých funkčních pruhů, dlažby, přechody, obrubníky, zvýšené prahy apod.);

Tyto prvky musí mít svá pravidla pro umístění a požadavky na prostor tak, aby vytvářely jednotný funkční celek – ulici, která se nestane bariérou přístupu, ale naopak dá každému uživateli jasnou orientaci.

Obr.6:
Lavičky je třeba vždy umístit mimo vodící linie a pamatovat také na prostor pro vozíčkáře či rodiče s kočárky

Obr.7:
Mobiliář a jiné prvky nesmí ohrozit nevidomé a slabozraké. Principem je zachování volných přirozených vodících linií. Překážky je nutno zabezpečit zárazkou pro slepeckou hůl, které kopíruje půdorysný průběh překážky

4 Závěr

Při vytváření a realizaci urbánního prostoru je nutno brát na zřetel a vnímat základní opatření bezbariérové přístupu, jejich smysl a dodržovat požadavky všech předpisů s problematikou úprav pro přístupnost a užívání osob se zdravotním postižením. Je nutno si uvědomit, že bezbariérovost v urbanismu a samotné architektuře je důležitá pro všechny osoby, neboť z dobře navrženého, přístupného a bezpečného prostředí mají užitek všichni uživatelé.

Literatura

- [1] KOPÁČIK, G. *Ulice jako polyfunkční městský prostor*. Urbanismus a územní rozvoj. Číslo 3/2000. ISSN 1212-0855
- [2] ŠINDELÁŘOVÁ, T. *Mobilita pro všechny – metodická příručka*. Praha 2002
- [3] ZDAŘILOVÁ, R.: *Odstraňování bariér v městském inženýrství*. ČKAIT 2006